# Conformarea voluntară – o preocupare prioritară a Fiscului din toată lumea

***Autori:***

- ***Stela Andrei, Partener, Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România***
- ***Andra Ciotic, Senior Manager, Impozit pe venit și contribuții sociale, EY România***

Un buget sănătos al unui stat, care să acopere cea mai mare parte a pozițiilor de cheltuieli prevăzute, poate fi construit, printre altele, cu aportul corect și prompt al contribuabililor, persoane fizice și juridice deopotrivă. Încasarea impozitelor, care sunt stabilite cu reținere la sursă ori prin impunere și plată pe bază de declarații voluntare, este un proces atent urmărit de autoritățile fiscale la nivel global.

Dar care sunt căile, modalitățile și instrumentele prin care contribuabilii sunt anunțați și îndemnați să se conformeze voluntar la plata datoriilor către stat? Creșterea gradului de colectare a impozitelor este prioritatea nr. 1 a autorităților fiscale din întreaga lume, nu doar a celor din România.

Nu este mai puțin adevărat că sunt țări, și vorbim aici mai ales despre economiile avansate, care înregistrează un grad foarte înalt al achitării/colectării dărilor care cad în sarcina persoanelor fizice comparativ cu statele mai puțin dezvoltate. Exemplele de notorietate sunt Germania, Austria, țările nordice sau Marea Britanie.

Este vorba despre impozite pe veniturile realizate din diferite surse, care nu sunt reținute la sursă, pentru care contribuabilii trebuie să se conformeze singuri, la scadențele

și în cuantumurile prevăzute de legislație.

Pe de o parte, corectitudinea vine, în cazul unor popoare, din tradiție, cultură și educația timpurie, în sensul conștientizării faptului că de această atitudine depinde în bună parte rezolvarea problemelor comunității ori ale țării, prin bugetul local sau național. Pe de altă parte, autoritățile fiscale s-au impus în timp și prin programe educativ-preventive, legislația fiind clară și suficient de drastică, încât să inhibe intențiile de a evita, total sau parțial, plata impozitelor.

Cu toate acestea, peste tot în lume sunt contribuabili mai puțin dispuși să fie prompți în legătură cu datoriile de achitat la stat, astfel că autoritățile încearcă pe toate căile să motiveze contribuabilii pentru a fi la zi cu plățile, să explice care sunt avantajele și cum să se conformeze.

În acest sens, Fiscul fiecărei țări caută metodele și acțiunile potrivite prin care să crească cât de mult se poate gradul de conformare. Cu alte cuvinte, să îi determine pe contribuabili să se înscrie voluntar la plata impozitelor, declarându-și corect toate sursele de venit. Unele state au optat pentru acțiuni de prevenție, în timp ce altele au căutat soluții pentru a interveni post-factum în cazul depistării contribuabililor incorecți.

În Belgia, administrația fiscală a optat pentru a trimite scrisori de reamintire, prin care contribuabilii sunt informați cu privire la obiectivele pentru care statul belgian va utiliza banii publici colectați prin plata taxelor și impozitelor. Demersul autorităților s-a concretizat în creșterea plăților în avans a impozitelor, iar acțiunea în sine a avut un profit (a se citi venituri suplimentare la buget) de peste 50 de ori costul demersului în sine.

Un experiment din perspectiva comportamentală a avut loc în Polonia și a vizat un număr de circa 150.000 de contribuabili

persoane fizice, atât din zone urbane, cât și rurale. Aceștia au primit, aleatoriu, fie o scrisoare informativă, de reamintire a datoriilor de plată, fie una dintre cele nouă modele de scrisori create cu rolul de a schimba comportamentul cetățenilor în mod pozitiv. Au fost folosite mesaje cu tonuri blânde, care mizau pe responsabilitatea socială și pe ce probleme concrete ar putea fi rezolvate de statul polonez din impozitele și taxele colectate. Dar au fost trimise și mesaje cu tonuri ceva mai dure, care evidențiau sancțiunile pentru neplată.

Evident, contribuabilii au răspuns diferit aceluiași mod de abordare. De exemplu, la mesajul cu privire la ce anume poate face statul polonez din banii publici colectați din taxe și impozite, reacția pozitivă a venit mai ales din partea tinerilor, în rândul cărora a crescut rata de conformare, în timp ce în rândul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 50 și 64 de ani, efectul a fost sub așteptări.

În anul declanșării pandemiei, 2020, Estonia a introdus un serviciu electronic care oferă contribuabililor posibilitatea de a afla în ce categorie de risc sunt încadrați de către autoritatea fiscală. Fiscul a introdus aici trei niveluri de risc: verde (în ordine din punct de vedere al administrației fiscale), galben (există unele deficiențe), roșu (cu deficiențe grave). Evaluările sunt realizate pe baza analizei declarațiilor fiscale anterioare și a constatărilor organelor de control, precum și pe date primite de la terți. Această modalitate a încadrării contribuabililor pe un anumit nivel de risc oferă contribuabililor posibilitatea de a-și corecta deficiențele fiscale în mod voluntar.

Si alte state, mai proactive în măsuri și acțiuni, au avut inițiative importante de educație fiscală. Un bun exemplu este Italia, unde Fiscul a avut întâlniri cu peste 1.500 de studenți anual, de asemenea Spania, cu programe la care au participat peste 45.000 de studenți.

Cum este abordat acest subiect în România? Începând cu al doilea trimestru al acestui an, Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) a inițiat o amplă campanie de informare care a vizat transmiterea unui mesaj simplu, pe o direcție foarte clară: se dorește creșterea gradului de conformare fiscală voluntară în rândul persoanelor fizice. ANAF mizează pe spiritul de responsabilitate civică al contribuabililor, dar și pe campanii de informare cu privire la procedurile de declarare a veniturilor și de plată a impozitelor. Toate aceste acțiuni au scopul de a ajuta contribuabilii și vizează crearea unei relații de parteneriat Fisc – Contribuabil, întocmai cum se întâmplă în economiile avansate.

Ceea ce se dorește să rămână în mintea contribuabililor, de la mari corporații, la mici antreprenori, până la persoane fizice, este că un grad de colectare cât mai mare se va translata într-un buget național sănătos, responsabilitatea socială însemnând, printre altele, și conformarea fiscală din partea contribuabililor. Pe de altă parte, acest act al fiecărui cetățean român ar putea reduce riscul unei potențiale creșteri a taxelor, măsură la care autoritățile recurg uneori pentru a umple golurile de venituri la buget.

În paralel cu sprijinul oferit contribuabililor pentru înțelegerea și conformarea cu privire la  obligațiile fiscale, ANAF intensifică și activitatea de inspecție fiscală, cu precădere în rândul persoanelor fizice. Ca urmare a analizelor de risc efectuate, ANAF a anunțat recent că un număr de peste 500.000 de contribuabili au fost identificați ca având risc crescut de neconformare. Aceștia au intrat deja într-o amplă operațiune de control la nivel naţional, care a început la 1 iulie 2022.

În ceea ce privește creșterea conformării voluntare, au fost trimise scrisori de informare, s-au organizat webinarii pe tipuri de venit, inclusiv o campanie de informare și educare.

Toate aceste măsuri fac parte din strategia ANAF de stimulare a conformării voluntare, concentrată, în primul rând pe educarea și informarea contribuabililor. Sunt prevăzute  însă și acțiuni de control menite să oprească cât mai mult intenția de neconformare.

Campaniile de informare derulate recent de ANAF au avut în vedere mai ales persoanele care obțin venituri din cedarea folosinței bunurilor (închiriere proprietăți), pe cele care au venituri din prestarea activităților de înfrumusețare și întreținere corporală, precum și cadrele didactice, pentru venituri din meditații. Acțiunile ANAF au inclus, printre multe altele, transmiterea unor scrisori de informare cu privire la îndeplinirea obligaţiilor fiscale, organizarea unor seminarii web cu participarea contribuabililor, au fost pregătite ghiduri de informare pe diverse arii de interes.

Până în prezent, în România, persoanele fizice nu au fost neapărat în centrul atenției Fiscului, dar lucrurile s-au schimbat, mai ales în contextul dificultăților economice la nivel regional și global, care fac necesară și obligatorie creșterea volumului impozitelor colectate, pentru realizarea cheltuielilor prevăzute în bugetul național.

Este probabil că ANAF va continua acțiunile de informare și educare în vederea creșterii conformării fiscal voluntare la nivel naţional în rândul persoanelor fizice, dar să ne așteptăm și la controale mai intense. Dacă am ține cont de proverbul „Prevenția este mama înțelepciunii”, indicat ar fi să ne conformăm preventiv, să nu așteptăm să ne regăsim pe listele ANAF privind rezultatele controalelor și ale obligațiilor fiscale în plus.